

گسترش حجاب و عفاف در محیط دانشگاهی مبتنی بر تعالیم اسلامی

مهدیه نعمت زاده^۱، فاطمه جعفری کلیبر^۲

^۱ دانشجو معلم دانشگاه فرهنگیان تبریز (نویسنده مسئول)

^۲ دکتری زبان و ادبیات فارسی استادیار دانشگاه فرهنگیان تبریز

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی گسترش حجاب و عفاف در محیط دانشگاهی مبتنی بر تعالیم اسلامی می‌باشد. بر اساس گواهی تاریخ در بیشتر ملت‌ها و آیین‌های جهان حجاب و پوشش زنان در فرهنگ‌های مختلف دیده می‌شود اما مانند هر پدیده فرهنگی دیگر ارزش معنایی آن در فرهنگ‌های مختلف با تنوع روبه روست با توجه به آنکه حجاب به منزله مقوله امنیت فرهنگی در جامعه امروزی شناخته می‌شود و در ابعاد مختلف نیز تأثیرگذار است بی شک شناخت وضعیت و سنجش آن در دانشجویان، بازگوکننده برخی مؤلفه‌های سبک زندگی دانشجویی همچون فعالیت‌های عبادی، سیاسی و همچنین مدگرایی و مدیریت بدن این جامعه مهم اجتماعی است. با توجه به تأکید قرآن و احادیث بر عفت در پوشش مسلمان بودن اکثریت دانشجویان و باور فرهنگ حجاب اسلامی حاکم بر جامعه ایران متأسفانه در محیط‌های دانشگاهی شاهد رشد پدیده بدحجابی هستیم به گونه‌ای که به صورت مشکل جدی برای فرهنگ دانشگاه اسلامی مطرح است. هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی گسترش حجاب و عفاف در محیط دانشگاهی مبتنی بر تعالیم اسلامی می‌باشد. روش پژوهش حاضر بر حسب هدف از نوع تحقیقات کاربردی است. روش پژوهش حاضر جهت دستیابی به هدف از نوع تحقیقات توصیفی _ پیمایشی است. برای دستیابی به هدف پژوهشی از مطالعات کتابخانه‌ای شامل پایگاه‌های علمی و مقالات داخلی و خارجی و منابع مرتبط با موضوع پژوهشی استفاده شد. طبق یافته‌های مطالعاتی از طریق مطالعات داخلی و خارجی به این نتیجه دست Noormags، SID مانند یافت که حجاب و عفاف هم در زندگی امروزی و هم در زندگی اخروی تأثیر بسزایی دارد و باید به رعایت در این زندگی پرداخت و برای آشنایی باروش‌های رعایت حجاب و عفاف در محیط زندگی مثل دانشگاه و مدرسه باید از قرآن و سیره ائمه و احادیث بهره گرفت.

واژه‌های کلیدی: حجاب و عفاف، دانشگاه، تعالیم اسلامی

مقدمه

به گواه تاریخ در بیشتر ملت‌ها و آیین‌های جهان حجاب و پوشش زنان در فرهنگ‌های مختلف دیده می‌شود اما مانند هر پدیده فرهنگی دیگر ارزش معنایی آن در فرهنگ‌های مختلف با تنوع روبه روست (پاکتچی، دایره المعارف بزرگ اسلامی، جلد ۲ ص ۱۲۲-۱۲۱). از دیرباز عفت در پوشش امری پسندیده و بی بند و باری و ناهنجاری‌های پوششی امر نکوهیده در میان تمام اقوام و ملل بوده است. در ضمن آیات چند از قرآن کریم لزوم حجاب و موارد استثنای آن مورد حکم قرار گرفته است قرآن در این آیات تمایل به پوشیده بودن زن را از امور فطری و درونی هر انسان می‌داند که زمان خلقت آدم و حوا در نهاد انسان به ودیعه گذاشته شده است و روایات نیز اخباری از بزرگان دین وجود دارد که که ضرورت حجاب حدود پوشش زن را بیان می‌کند با تامل در آیات ۳۰ و ۳۱ سوره نور خداوند شبهه اختصاص حجاب را به زنان نه تنها مرتفع نموده بلکه با صراحت به لزوم «غض بصر» در مورد مردان در آیه ۳۰ مقرر می‌دارد به مردان با ایمان بگو دیده از نامحرمان فرو کنند و پاکدامنی خود را حفظ کنند (شفیق اسکی و احمدی سواد کوهی، ۱۳۹۸). پایداری و تکرار یک رفتار در جامعه نیازمند آشنایی با روش‌هایی است که از یک سو با نیازهای فردی و اجتماعی انسان‌ها در تقابل نباشد و از سوی دیگر با انجام دادن آنها بتوان سلامت فرد و جامعه را تضمین کرد. به خاطر اینکه تعداد دانشجویان در چند دهه گذشته به طور چشمگیری افزایش یافته باعث بروز سبک زندگی ویژه در جامعه شده است حجاب و عفاف از جمله چیزهایی هستند که امروزه به ویژه در مراکز علمی، دانشگاهی، فرهنگی، مذهبی و برخی دستگاه‌های اجرایی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هر یک از این مراکز راهبرد و روش‌های گوناگونی را برای ترویج حجاب و عفاف در جامعه پیشنهاد کرده‌اند و به اجرای آن تاکید فراوان داشتند. صرف نظر از اینکه چقدر در این کار موفق بودند یا نبودند به نظر می‌رسد این مسئله همچنان در بین برخی افراد جامعه چون نوجوانان و جوانان نهادینه نشده و دارای شک و ابهاماتی است. سبک زندگی دانشجویی نمایانگر بخشی از فرهنگ دانشگاه است که دربردارنده ارزش‌ها، هنجارها، خواسته‌ها، تمایات و دانشجویان است و نقش مهمی در زندگی دانشجویان ایفا نموده است و آن را متمایز از دیگر سلوک زیستی می‌کند عباسپور و همکاران (۱۴۰۱، ۱۱۶). با این اوصاف، زندگی دانشجویی که میتوان آن را به فضاهای مشخصی از قبیل خوابگاه و همه مختصات ساختاری، فرهنگی، روانی آن؛ کلاس‌ها، اساتید، رابطه زندگی دانشجویی و خانواده، زیستن در غربت، گروه‌های دانشجویی و دوستان تقسیم بندی کرد، نقش اساسی در شکل دادن به هویت حرف‌های دانشجویان دارد (حیدری و رضایی، ۱۳۹۱، ۵). روشی بر مبنای الگوهای رفتاری قابل شناخت تعریف میشود که این الگوها از تأثیر متقابل بین ویژگی‌های یک فرد با مداخلات و شرایط اجتماعی و اقتصادی زندگی به دست می‌آید (عباسپور و همکاران، ۱۴۰۱، ۱۱۶) با توجه به آنکه حجاب به منزله مقوله امنیت فرهنگی در جامعه امروزی شناخته می‌شود و در ابعاد مختلف نیز تأثیرگذار است بی شک شناخت وضعیت و سنجش آن در دانشجویان، بازگوکننده برخی مؤلفه‌های سبک زندگی دانشجویی همچون فعالیتهای عبادی، سیاسی و همچنین مدگرایی و مدیریت بدن این جامعه مهم اجتماعی است. با توجه به تاکید قرآن و احادیث بر عفت در پوشش مسلمان بودن اکثریت دانشجویان و باور فرهنگ حجاب اسلامی حاکم بر جامعه ایران متأسفانه در محیط‌های دانشگاهی شاهد رشد پدیده بدحجابی هستیم به گونه‌ای که به صورت مشکل جدی برای فرهنگ دانشگاه اسلامی مطرح است.

مبانی نظری

حجاب: در لغت به معنای پرتو و مانع ایجاد کردن است. به نگهبان حاجب می‌گویند چون مانع ورود بیگانگان در یک حریم و محیط خاص می‌شود بنابراین حجاب و پوشش زن نیز به منزله یک حاجب و مانع در مقابل افراد نامحرم است که گشت نفوذ و تصرف در حریم ناموس دیگران را دارد (قزلباش ۱۳۹۹).

عفاف: یعنی خودداری از عمل یا سخنی که حلال و نیکو نیست (ابن منظور ۱۴۱۴، ج ۹، ص ۲۵۳). عفت حالت درونی و نفسانی است که توسط آن از غلبه شهوت جلوگیری می‌شود. عفاف، اکتفا به بهره‌مندی کم از چیزی است (راغب اصفهانی ۱۴۱۴، ۵۷۳).

پیشینه تحقیق

محمودی یگانه (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان عفاف و حجاب از دیدگاه آیات قرآن و احادیث به این نتیجه رسیده است که: «احکام و دستورات موجود در اسلام همه و همه بیانگر توجه دقیق و موشکافانه اسلام نسبت به سلامت جامعه و فرد می‌باشد در روابط اجتماعی عفاف و حجاب رمز بهداشت و سلامت روانی جامعه است و یکی از ارزش‌های والای انسانی و اسلامی به شمار می‌رود. در بین مسائل مختلف اخلاقی و اجتماعی مثل دانشگاه رعایت حجاب عفاف زنان و مردان و نحوه ارتباط‌های اجتماعی از مسائل مهمی است که متأسفانه امروزه در جوامع با تهاجم و شبیه خون فرهنگی مورد غفلت قرار گرفته است با توجه به وضعیت عفاف و حجاب در جامعه امروزه و آشنایی با سیره و الگوگیری در گفتار و رفتار و رعایت عفاف در روابط اسلامی بسیار ضروری و حیاتی است. مهم تر از همه اینکه حفظ حجاب بنیاد خانواده و محیط درسی که جزئی اصلی‌ترین نهاد های اجتماع است در معرض خطر قرار نمی‌گیرد.» به آموزش حجاب مبتنی بر آیات و سیره ائمه پرداخت. ملا میرزایی، بیاتی شریفی (۱۳۹۷) در مقاله ای به عنوان تحلیل تفسیری سیر نزول آیات حجاب به این نتیجه دست یافتند که: «عفاف و توان خود کنترلی در منظومه تعالیم دینی دارای اصالت است و و حجاب ابزاری کارآمد و همیشگی برای تحقق آن در جامعه مسئله ی اصیل و دغدغه تربیتی مهم انسان‌ها در روابط بین فردی عفاف طهارت باطنی و ملکه خود کنترلی است زیرا اگر عفاف از جامعه‌ای رخت برچیند؛ دیگر حجاب و پوشش ظاهری نیز کار خود را از دست خواهد داد. تبلیغ و ترویج حجاب مانند هر مقوله فرهنگی دیگری که بخواهد به تغییر رفتار افراد جامعه منجر شود باید از طبقه حاکم بر جامعه آغاز شود.» و باید به آموزش رعایت حجاب و عفاف در محیط مدرسه و محیط دانشگاهی پرداخت.

فتحی و نامور (۱۳۹۶) در مقاله ای با عنوان مطالعه و تبیین وضعیت کنونی، روند گرایش‌های رفتاری دانشجویان دختر به حجاب اسلامی به این نتیجه دست یافتند که «علاقه نداشتن به حجاب اسلامی بیشتر ناشی از ناآگاهی به ارزش‌های دینی و وضعیت نامطلوب خانواده است. در جایگاه تربیتی جوانان به تبیین و اقناع بیشتری در امر پوشش نیاز دارند. با این حال، نامناسب دیدن وضعیت پوشش جامعه در عین رضایتمندی از حجاب خود، بر نسبی دیدن پوشش‌ها دلالت می‌کند که به تعمق بیشتری نیاز دارد.» بنابراین؛ توسعه می‌شود که روش‌های رعایت‌های حجاب در محیط دانشگاهی مبتنی بر تعالیم اسلامی و متناسب با سطح آگاهی و درک دانشجویان باشد. عسکریان بیدگلی، اطهری، ستار (۱۳۹۷) در مقاله ای با عنوان بررسی نقش تربیت اخلاقی در رعایت حجاب دانشجویان دختر دانشگاه کاشان به این نتیجه دست یافتند که یکی از مهمترین ارزش‌های دینی و اخلاقی که بحث از آن همواره مورد توجه محافل مختلف فرهنگی، اجتماعی و حتی سیاسی ما بوده است، مفهوم حجاب می‌باشد.

بحث و تحلیل موضوع

حجاب در جامعه نقش مهمی دارد. این نقش در ارتباط با زندگی زنان بیشتر اهمیت پیدا می‌کند. با توجه به اینکه حجاب به عنوان یکی از آموزه‌های حیات‌بخش قرآن و سنت نورانی رسول رب العالمین و خاندان مطهر صلوات الله علیه و علیهم اجمعین در فرهنگ ملی و اسلامی ما از جایگاه رفیعی برخوردار است میتوان بیان کرد که اگر جامعه و به خصوص نهادهای آموزشی، به تربیت اخلاقی نوجوانان و جوانان توجه خاصی داشته باشند، آنها خود را مقید به رعایت حجاب خواهند دانست و سعی در رعایت آن در تمام ابعاد اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... خواهند داشت. بررسی فرهنگ حجاب و عفاف و نگرش به آن در بین دانشجویان دختر دانشگاه‌های (۱۳۹۴) استان ایلام به این نتیجه رسید که: «اگرچه فرد در گذشته از رعایت حجاب تجربه مطلوبی داشته است و همواره اطرافیانش را به رعایت حجاب تشویق می‌کرده است، اما این امر لزوماً نگرشی مثبت درباره حجاب را در زمان حال برای او به همراه ندارد؛ زیرا نگرش افراد در طول زندگی شان تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد و تجربه های جدیدی که فرد کسب می‌کند ممکن است نگرش قبلی فرد به امور را دستخوش تغییرات اساسی کند.» در مجموع، نگرش فرد به حجاب، تحت تأثیر عوامل بیرونی، مانند محیط، اجتماع و دانشگاه، تبلیغات و رسانه و نظایر آن بر روی نگرش دختران به مقوله حجاب، پررنگ‌تر و محسوس‌تر است. باید طبق آموزه‌های اسلامی روش‌های رعایت حجاب را در شبکه‌های اجتماعی ترویج داد.

روش‌شناسی تحقیق

روش پژوهش حاضر بر حسب هدف از نوع تحقیقات کاربردی جهت دستیابی به هدف از نوع تحقیقات توصیفی _ پیمایشی برای دستیابی به هدف پژوهشی از مطالعات کتابخانه ای شامل پایگاه های علمی و .. Noormags، SID مقالات داخلی و خارجی و منابع مرتبط با موضوع پژوهشی استفاده شد.

یافته‌ها

طبق یافته های مطالعاتی از طریق مطالعات داخلی و خارجی به این نتیجه دست یافت که حجاب و عفاف هم در زندگی امروزی و هم در زندگی اخروی تاثیر بسزایی دارد و باید به رعایت در این زندگی پرداخت و برای آشنایی باروش های رعایت حجاب و عفاف در محیط زندگی مثل دانشگاه و مدرسه باید از قرآن و سیره ائمه و احادیث بهره گرفت.

ردیف	نویسنده/نویسندگان	موضوع پژوهش	یافته ها
۱	میرتبار، عیوضی، ادریسی (۱۴۰۱)	وضعیت شناسی حجاب و الزام به آن در سبک زندگی دانشجویی	جامعه دانشجویی در قبال قانون التزام به حجاب دو قطبی شده است چنین نتیجه‌ای در سایر پیمایش‌های ملی همچون پیمایش اسفند ماه ۱۴۰۰ مرکز تحقیقات صدا و سیما نیز به دست آمده است بنابراین می‌توان گفت اجماعی در خصوص نحوه برخورد یا عدم برخورد با افراد وجود ندارد و به نوعی تضاد و دودستگی در این باره وجود دارد. افزایش این دوگانگی‌ها در جامعه نتایج زیان باری برای یکپارچگی و انسجام جامعه در پی خواهد داشت و باید برای آنها چاره ای اندیشید. و روشی برای گسترش حجاب در دانشگاه ارائه کرد.
۲	محمودی یگانه (۱۳۹۹)	عفاف و حجاب از دیدگاه آیات قرآن و احادیث	در بین مسائل مختلف اخلاقی و اجتماعی خانواده رعایت عفاف و حجاب زنان و مردان و نحوه ارتباط‌های اجتماعی از مسائل مهمی است که متأسفانه امروزه در جوامع با تهاجم شبیه خون فرهنگی مورد غفلت قرار گرفته است و بنیاد خانواده و اجتماع را مورد هجوم قرار داده است. وضعیت موجود در روابط اجتماعی و خانوادگی نشان می‌دهد که نوعی انحراف از فطرت زنان و مردان ایجاد شده که نتیجه آن گامی به سوی بی بندوباری و فساد در روابط اجتماعی است. جهت حل معضلات و مشکلات اجتماعی نیاز به الگوی عملی برای زنان و مردان است که با پیروی از این الگوی ارائه شده در قرآن و احادیث می‌توانند مسیر هدایت و سعادت و آرامش را به دست بیاورند با توجه به وضعیت حجاب و عفاف در جامعه امروزه و آشنایی با سیره و الگوگیری در گفتار و رفتار و رعایت عفاف در روابط اجتماعی بسیار ضروری است.
۳	اسکی، و احمدی سوادکوهی (۱۳۹۸)	جایگاه حجاب در فقه اسلامی	تاکید بر حجاب در روایات از ملاحظه بسیاری حکم بر لزوم پوشش زنان و رعایت آن قابل استنباط است و از این حیث، می‌توان حکم حجاب را یک تاکید سفارش شده از سوی بزرگان دین دانست، چنان که از فضل بن سیار نقل گردیده است. در روایتی از رسول خدا (ص) درباره عذاب زنان گناهکار در روز قیامت نقل شد: «زنی که به موی سرش آویزان بود به این دلیل بود که مویش را از نامحرم نمی پوشاند». با وجود این، یاد آور می شویم که ملاحظه بسیاری دیگر از روایات مفید در این معناست که حجاب تنها به نحوه پوشش زن اختصاص ندارد، بلکه علاوه بر آن، گفتار، رفتار، نگاه و... نیز مداخل در حکم حجاب می باشند. پس همان طور که در آیات قرآن به حفظ حجاب در انواع آن توصیه شده به همان نحو هم بزرگان دین حجاب را دستوری عام دانسته و به وجوب آن چه در پوشش و چه در گفتار، نگاه و رفتار و سایر موارد حکم داده اند. بنابراین ؛ باید طبق آموزه های اسلامی باید رعایت حجاب وعفاف را ترویج داد.
۴	ملا میرزایی، بیاتی شریفی (۱۳۹۷)	تحلیل تفسیری سیر نزول آیات حجاب	بر اساس تحلیل تفسیری سیر نزول آیات قرآن در تبیین مسئله حجاب دریافت می‌شود قرآن با سیری هدفمند فضای هنجاری خاصی را در جامعه به وجود می‌آورد که موجب می‌شود تا افراد نسبت به دستورات حجاب به راحتی و به طور کامل پذیرا باشند و بر اساس این سیر نزول به این نتیجه می‌رسد که حجاب یکی از حریم سازی‌هایی هست که برای بخشی از ساحت‌های زندگی انسان تعریف شده است. برنامه‌ریزی حاکمیت در حوزه نهادینه کردن

		فرهنگ حجاب باید به گونه‌ای باشد که رعایت حجاب اسلامی با شواهد دیگر عفاف رفتاری همراه گردد و به عنوان ملاکی در تعیین میزان شخصیت و منزلت اجتماعی باشد. و در محیط هایی چون مدرسه، دانشگاه، مساجد و سایر اماکن عمومی رعایت حجاب و عفاف و دلیل رعایت آن ذکر شود.
۵	عسکریان بیدگلی ، اطهری، ستار (۱۳۹۷)	بررسی نقش تربیت اخلاقی در رعایت حجاب دانشجویان دختر دانشگاه کاشان
۶	فتحی و نامور (۱۳۹۶)	مطالعه و تبیین وضعیت کنونی، روند تمایلات و گرایش های رفتاری دانشجویان دختر به حجاب اسلامی
۷	علوی و همکاران (۱۳۹۵)	ریشه یابی عوامل موثر بر توسعه فرهنگ حجاب و عفاف و ارزیابی راهبردهای نقشه مهندسی فرهنگی (رویکرد سیستمی)

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر گسترش حجاب و عفاف در محیط دانشگاهی مبتنی بر تعالیم اسلامی است. نتایج حاکی از آن بود که بین رعایت حجاب و عفاف در محیط دانشگاهی و آشنایی از طریق قرآن و احادیث و سیره ائمه رابطه مستقیم وجود دارد. یافته های پژوهش حاضر با یافته های میرتبار، عیوضی، ادیسی (۱۴۰۱) که به این نتیجه رسید که: جامعه دانشجویی در قبال قانون التزام به حجاب دو قطبی شده است چنین نتیجه ای در سایر پیمایش های ملی همچون پیمایش اسفند ماه ۱۴۰۰ مرکز تحقیقات صدا و سیما نیز به دست آمده است بنابراین می توان گفت اجماعی در خصوص نحوه برخورد یا عدم برخورد با افراد وجود ندارد و به نوعی تضاد و دودستگی در این باره وجود دارد. افزایش این دوگانگی ها در جامعه نتایج زیان باری برای یکپارچگی و انسجام جامعه در پی خواهد داشت و باید برای آنها چاره ای اندیشید. و روشی برای گسترش حجاب در دانشگاه ارائه کرد. و یافته های عسکریان بیدگلی، اطهری، ستار (۱۳۹۷) که به این نتیجه رسید که حجاب در جامعه نقش مهمی دارد و این نقش در ارتباط با زندگی زنان بیشتر اهمیت پیدا می کند. حال با توجه به اینکه حجاب به عنوان یکی از آموزه های حیات بخش قرآن کریم و سنت نورانی رسول رب العالمین و خاندان مطهر صلوات اهلل علیه و علیهم اجمعین در فرهنگ ملی و اسلامی ما از جایگاه رفیعی برخوردار است می توان بیان کرد که اگر جامعه و به خصوص نهادهای آموزشی، به تربیت اخالقی نوجوانان و جوانان توجه خاصی داشته باشند، آنها خود را مقید به رعایت حجاب خواهند دانست و سعی در رعایت آن در تمام ابعاد اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... خواهند داشت، همخوانی دارد.

طبق یافته های پژوهش حاضر پیشنهاداتی برای افراد

- ۱- تلاش به روز و مضاعف مدیران فرهنگی دانشگاه ها در کار فرهنگی برای دانشجویان، با برنامه ریزی برای جدیدالورودها و ارتباط گیری مناسب برای تداوم خدمات دینی و فرهنگی مناسب.
- ۲- ضرورت تبیین مباحث دینی، منطبق با علایق و سلیق دانشجویان و اقناع جوانان نسبت به احکام و فلسفه و دلایل منطقی آن (واقعیت این است که در بیشتر موارد، اقناعی صورت نمیگیرد).
- ۳- با توجه به روند نامطلوب وضعیت پوشش، در کنار فعالیتهای فکری و فرهنگی، که اولویت داشته و مبناست، ضرورت وضع و اعمال مقتدرانه قوانین و مقررات عملی، به روز و شفاف، به شدت احساس میشود؛ وگرنه سنگ روی سنگ بنا نخواهد شد.

منابع و مأخذ

- اسکی، محمدشفیق، و احمدی سوادکوهی، میترا (۱۳۹۸)، «جایگاه حجاب در فقه اسلامی» (جلد اول). قانون یار، ۳ (۹)، ۳۷۱-۳۹۴
- پاکت چی، احمد، دایره المعارف بزرگ اسلامی تهران: انتشارات مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۹۱-
- خیدانی، لیلی (۱۳۹۴) «بررسی فرهنگ حجاب و عفاف و نگرش به آن در بین دانشجوین دختر دانشگاه های استان ایلام» پژوهشنامه زنان، ۶ (۲)، ۵۱-۷۳
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد ۱۴۱۲ هـ - ق. المفردات فی غریب القرآن، بیروت، دارالعلم-
- عباس پور، سمیه، عباسی اسفجیر، علی اصغر، و رحمانی فیروزجاه، علی (۱۴۰۱) «تحلیلی بر سبک زندگی در خوابگاه های دانشجویی مطالعه موردی (دانشجویان ساکن در خوابگاه های دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی)» سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، ۶ (۲)، ۱۱۱-۱۲۲

- عسکریان بیدگلی، مریم، اطهری، زینب السادات، و ستار، حسین (۱۳۹۷)، «بررسی نقش تربیت اخلاقی در رعایت حجاب دانشجویان دختر دانشگاه کاشان» زن و جامعه (جامعه شناسی زنان)، ۲(۹) (مسلسل ۳۴)، ۶۹-۱۰۳
- علوی، سیدمازیار، آقای، سیدامیر، حسینی، سیدحسین، و علیگو، محمود (۱۳۹۵) «ریشه‌یابی عوامل موثر بر توسعه فرهنگ حجاب و عفاف و ارزیابی راهبردهای نقشه مهندسی فرهنگی (رویکرد سیستمی)»، نشریه زنان و خانواده، ۱۱(۳۷)، ۷-۴۷
- فتحی، امین، و نامور، جعفر (۱۳۹۶)، «مطالعه و تبیین وضعیت کنونی، روند تمایلات و گرایش‌های رفتاری دانشجویان دختر به حجاب اسلامی. فرهنگ در دانشگاه اسلامی»، ۱۷(۱) (پیاپی ۲۲)، ۱۰۸-۹۳
- قزلباش، سیمین (۱۳۹۹) «حجاب از منظر قرآن کریم» پژوهشنامه اورمزد، ۵۰ (ضمیمه شماره ۲)، ۲۱۱-
- محمودی یگانه، ماریه. (۱۳۹۹) «عفاف و حجاب از دیدگاه آیات قرآن و احادیث» علوم اسلامی انسانی، ۶ (جلد اول) (۲۳)، ۳۴-۴۳
- ملا میرزایی، محمدحسین، بیاتی، مهدی، و شریفی، محمد. (۱۳۹۷) «تحلیل تفسیری سیر نزول آیات حجاب (عنوان عربی: تحلیل تفسیری لمسار نزول آیات الحجاب)» مطالعات تفسیری، ۹(۳۶)، ۱۰۲-۸۳
- میرتبار، سید مرتضی، عیوضی، یاور، ادریسی علیرضا (۱۴۰۱) «وضعیت‌شناسی حجاب و الزام به آن در سبک زندگی دانشجویی»، دوفصلنامه علمی - پژوهشی پژوهشنامه سبک زندگی، ۱۵